

EL CONSELL SOBIRÀ DEL ROSSELLÓ AL SEGLE XVII

Alicia Marcet Juncosa
Universitat de Perpinyà

Pel tractat del Pirineu del 7 de novembre del 1659, els Comtats de Rosselló-Vallespir, Conflent-Capcir i una part del de Cerdanya foren annexats per la França i esdevingueren una nova província de l'esmentat reialme. Des de molt de temps, les intencions franceses, arran d'aquestes terres situades al nord del Pirineu, s'havien expressat (vegeu l'ocupació de Lluís XI i de Carles VIII de 1463 a 1473 i de 1475 a 1493). A despit de les assegurances donades als Catalans, i repetides diverses vegades, a despit dels juraments fets per Lluís XIII, i més endavant per Lluís XIV, la intervenció francesa, al costat dels Catalans en el marc de la guerra dels Segadors, tenia per principal finalitat la d'aconseguir, al moment de les ineludibles negociacions per la pau amb la monarquia hispànica, que la frontera entre ambdós estats es situés, a partir d'aquell moment, a la ratlla del Pirineu, segons el principi de les "fronteres naturals" i de les fronteres "històriques" entre la Gal·lia i la Hispània. Que això no fos possible, sinó en detriment de la unitat catalana, no entrava dintre les consideracions dels responsables polítics francesos (n'hi ha prou, per a convèncer-nos, amb la lectura de les correspondències dels uns i dels altres al propòsit)¹. Tampoc, més endavant, no entraria en línia de comptes per a les autoritats de Madrid.

Una vegada realitzada l'annexió, calgué organitzar la nova província. Lluís XI ja havia volgut fer-ho seguint el model de les altres components del reialme. Des de la primera ocupació, el 1463, havia establert a Perpinyà, per "dret de conquesta", un virrei o lloctinent general, que disposava de plens poders, i un parlament. Si, aleshores, el dret de conquesta era discutible, no era pas més el cas el 1659.

S'havia pactat, en el marc del tractat de Péronne, que Catalunya havia de conservar els seus privilegis, drets, usatges, llibertats, lleis, constitucions i val a dir que, *volens nolens*, el principi havia estat respectat fins al 1651, tot i que les relacions entre les autoritats catalanes i els representants del rei de França, començant pels virreis nomenats per ell, haguessin estat cada vegada més tenses, per no dir conflictives. Després de la caiguda de Barcelona a les mans de les forces de Felip IV, els Comtats es trobaren separats de totes les instàncies que, normalment, tenien la seu i el funcionament a la capital. Això va fer que els nobles perpinyanesos prenguessin molta importància, molt en particular el Consell Reial, que era el reflex de la Reial Audiència. El 1659, Lluís XIV, des de Montpeller, va confirmar el Consell Reial en les seves funcions, tot preparant ja, al mateix moment, la seva supressió. És en funció d'aquestes dades que podem comprendre el memorial adreçat al secretari d'Estat, Michel Le Tellier, per Ramon Trobat, advocat del Consell Reial, sobre les seves competèn-

1. J. SANABRE, *La acción de Francia en Cataluña*, Barcelona, 1956.

cies i l'interès que representava per al rei el fet de la seva conservació. Aquest memorial es troba en el fons del Consell Sobirà, a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals. No fa cap esment de data, però de segur que és anterior al mes de juny de 1660, data de l'establiment del Consell Sobirà, ja que, primerament, descriu les competències del Consell Reial i, segonament, defensa el seu manteniment².

Trobat diu, amb molta força, que el manteniment del Consell Reial és imprescindible, amb major motiu perquè, després de l'annexió, els Comtats no tenen cap més lligam amb Barcelona i que, si dit Consell havia estat útil en el decurs de la guerra, ho havia d'ésser molt més encara en temps de pau. Fins i tot durant el període del reialme de Mallorca (1276-1344) i durant l'ocupació de Lluís XI i Carles VIII havia existit, amb el nom de parlament: cita, com a referències, una acta de juliol del 1463, foli 306; el privilegi i jurament del virrei de Rosselló, Pons Guilhem, comte de Clermont, el 16 d'octubre del 1467; i el privilegi concedit per Lluís XI a la vila de Puigcerdà, el 1er d'abril del 1460 (*sic*) on es parla de "*nostram parlamenti perpiniiani curiam*". Per tant, en cas que se suprimeix "*... les subjects de sa Magesté (subiraient) des dommages si grands quils souffriroit plus dans fort peu de temps par la faute du dit Conseil en temps de paix quis nont souffert calamités durant la guerre*"³. A més a més, aquest consell es *reial*. Això vol dir que si la funció principal del Consell reial és retre justícia, també és una arma a les mans del poder central: "*... Il est nommé Conseil Royal non scullement a difference des autres tribunaux qui portent le nom de la province regardent les interets mais encore pour estre celluy qui execute aveuglement les ordres du Roy connoist de ses interets defend son autorité accepte ses resolutions contre tous et en tout cas son parti*"⁴. Per tant, s'ha de mantenir.

La segona preocupació de Ramon Trobat és saber, en cas de supressió de dit consell, quin seria el futur dels seus membres. És així que recorda al ministre que si la seva situació és envejable, també pot transformar-se en un estat precari. És prou interessant de veure, a través del discurs de l'autor, qui són aquests membres que integren el consell, la seva dedicació al rei de França durant el període de la presència francesa a Catalunya i les raons per les quals el rei té un deute envers ells. Uns homes –com el regent Josep Fontanella i els consellers Josep Queralt, Felip Copons i Francesc Martí i Viladamor– són citats entre els més segurs i fidels servidors de la causa francesa. Tanmateix, "*... par les lois fondamentales du pais aucun de ces officiers ne peult obtenir charge aucune dans les autres tribunaux de la province et contés*"⁵. "*C'est aussi pour cette raison qu'il (le Conseil Royal) est le plus preminent que les charges des officiers ne sont point vendables quelles dependent de la libre nomination el provision du Roy*"⁶. No es pot deixar aquesta gent sense protecció ni ajut. "*Je sçay Monseigneur que le roy et S. E. ont la bonté de songer à faire du bien a tous les Catalans. Je sçay quelle noubliera pas ceux qui lont servi fidellement dans cette Compaignie mais quelle recompense pourront ilz esperer si par malheur particulier ilz ne meritoient pouvoir continuer lexercisse de leurs charges pendent cette paix a laquelle par les avantages de la France ilz ont si bien contribué quel particulier deshonneur serait pour tous si apres avoir faict par la raison de ses charges exemplaire punition des enemis de la france aujourdhuy que la paix ramaine l'obeissance de sa Majesté a ceux qui ont esté exilés et condennés pour*

2. ADPO 2 B72 *Mémoire de R. Trobat à M. Le Tellier s.d.*

3. *Ibid.* "*... els subdits de sa Magestat (sofririen) uns perjudicis tan greus que patirien més dintre de ben poc temps, per causa de la manca del dit consell en temps de pau, que no han patit de calamitats durant el temps de guerra*".

4. *Ibid.* "*Se diu Consell Reial no només a diferència dels altres tribunals que porten el nom de la província i procuren pels seus interessos, sinó per ésser el que executa cegament les ordres del rei, coneix els seus interessos, defensa la seva autoritat, accepta les seves decisions contra tots i en tota circumstància és del seu partit.*"

5. *Ibid.* "*... segons les lleis fonamentals del país cap d'aquests oficials no pot obtenir cap càrrec en cap altre tribunal de la província i Comtats*".

6. *Ibid.* "*També és per aquesta raó que el Consell reial és el més preminent; els càrrecs dels oficials no hi són venals, ans depenen del nomenament i provisió reials*".

eux ilz estoient obliges de vivre parmy les gens sans autoritté ni aucune fonction xposée a la fureur de leurs rages quelle horrible peine serait Monseigneur pour eux considerer quelz services si considerables fidelite si inebanlable constance si prodigieuse na peu obtenir dans un regne si benigne ce que nos ancestres sans avoir servy la France obtindrent dans le Roussillon en de pareilles rencontres et voyons encore nous autres pratiquer dans tous les pais nouvellement remis a la France”⁷.

Amb tot, Lluís XIV va publicar, des de Sant Joan de Luz, el juny de 1660, dos edictes destinats a clarificar la situació dels Comtats. Restava suprimit el càrrec de virrei i se substituïa pel de governador, que no tenia cap poder veritable i que no residia mai a la província. La realitat del poder, la tenia un comissari delegat (*Commissaire départi, intendant de police, justice et finances*), correntment anomenat “intendant”, el qual depenia del Secretari d’Estat a la guerra. Desapareixien també les Corts i la Diputació, perquè eren incompatibles amb el sistema polític-administratiu francès; el Consell Reial, Reial Patrimoni, a causa de la poca extensió del domini reial; i el Mestre Racional, a causa dels pocs recursos de què disposava el país. Totes les instàncies catalanes desapareixien alhora i eren globalment substituïdes per una de sola, creada per l’ocasió: el Consell Sobirà de Rosselló, Conflent i País adjacent de Cerdanya.

Aquest Consell tenia unes competències molt extenses i vàries: era, tot ensems, una cort de justícia, una instància administrativa i una cambra d’enregistrament de tots els actes reials (edictes, ordenances, lletres, etc.). Estava encarregat de l’administració del patrimoni.

Hom havia pensat, primer, de posar la província de Rosselló sota la jurisdicció d’un parlament veí, com el de Lluenguadoc, amb seu a Tolosa. Lluís XIV, però, hi va renunciar, perquè plantejava molts problemes de llengua i de coneixement i pràctica de la legislació catalana que, per altra banda, havia jurat de conservar. El tractat de Péronne, del 19 de setembre de 1641, establia prou clarament, en el seu article primer “*Que sa Majesté observera et fera observer les usances, constitutions, capitulaires des Corts et tous autres droits municipaux, accords, pragmatiques et toutes autres constitutions contenues au volume des Constitutions...*”⁸. Per això, es va instaurar el Consell Sobirà.

L’edecte de creació, tanmateix, diu que “*Le Conseil Souverain (est chargé)... de faire régner les lois... y faisant garder, autant qu’il se pourra, la même forme de justice qui s’exercera dans nostre royaume...*”⁹ i això implica, d’entrada, que, a més o menys llarg termini, el Consell estarà obligat d’alinejar-se amb els altres parlaments del reialme. Com, més endavant, afegeix que el Consell Sobirà té poder de “*... tout juger souverainement et en dernier ressort, selon les lois et ordonnances desdits pays et y proceder... en la forme et manière qui se pratique et se garde dans les autres conseils souverains et justices de nostre royaume...*”¹⁰.

7. *Ibid.* “*Sé, Senyor, que el rei i Sa Eminència tenen la bondat de pensar en fer bé a tots els Catalans. Sé que no oblidarà aquells qui l’han servit fidelment dins aquesta companyia, però quina recompensa podran esperar si, per especial desgràcia, desmereixessin de poder continuar exercint els seus càrrecs durant aquesta pau a la qual han tant contribuït per l’interès de la França? Quina especial deshonra seria per a tots si després d’haver, per raó del seu càrrec, castigat de manera exemplar els enemics de la França, avui que la pau torna a l’obediència de Sa Magestat, aquells qui han estat exiliats i condemnats es veiessin obligats de viure entre la gent sense cap autoritat ni cap funció, exposats a la violència de la seva ràbia! Quina pena horrible seria per a ells, Senyor, de considerar que els assenyalats serveis, la fidelitat tan incondicional, la constància tant prodigiosa no ha pogut obtenir en un regnat tant benigne, allò que els nostres avantpassats, sense haver servit la França, obtingueren al Rosselló en tals ocasions i encara veiem nosaltres que se sol fer en tots els països novament reunits a la França”.*

8. “*Que sa Majestat observarà i farà observar els usatges, constitutions, capítols de les Corts i tots drets municipals, acords, pragmàtiques i totes altres constitutions contingudes en el volum de les Constitutions”.*

9. Edicte de Sant Joan de Luz. “*El Consell Sobirà (està encarregat)... de fer respectar les lleis... observant, tant com serà possible, la mateixa forma de justícia que se practicarà en la resta del nostre reialme...*”.

10. *Ibid.* “*... jutjar de tot sobiranament i sense apel·lació, segons les lleis i ordenances dels dits països i procedir... en la forma i manera que se sol practicar i guardar en els altres consells sobirans i justícies del nostre reialme...*”.

Per consegüent, el model d'organització del Consell Sobirà havia d'ésser el dels altres parlaments, tot i que les seves competències eren més àmplies. Tenia la mà a tots els afers judicials de la província: civils, criminals, administratius, eclesiàstics i fiscals, en apel·lació de les sentències emeses pels tribunals reials dels veguers i batlles, municipals o senyoriaus, excepte les del tribunal de la moneda de Perpinyà, que pertocaven a la Cort de les Monedes de Lió, i les dels tribunals militars. En primera instància, jutjava els afers més importants; això vol dir els crims de traïció i de lesa majestat. També podia evocar les causes on, almenys un dels partits, era una persona suficientment important per justificar la "incompetència" de les corts secundàries¹¹. A més a més, tractava dels litigis pertocant el patrimoni i rebia les apel·lacions fetes pels Andorrans al seu co-senyor, el rei de França (encara que, en aquest cas, la situació no va ésser mai ben clara).

L'edicte de Sant Joan de Luz havia previst la creació dels següents càrrecs: un primer president, dos presidents, sis consellers llecs i un conseller clergue, un procurador, un advocat general, un escrivà i dos comissionats, un primer agutzil. Però també precisava que haurien d'ésser "*... des personnes capables et expérimentées qui, pour la plupart, ayant servi dans le Conseil Royal qui estoit estably cy devant ès dits pays et qui ayant euté recogneus fidelles et affectionnés a nostre service depuis qu'ils ont été soubmis a nostre obéissance...*"¹². Feia poc temps que s'havien produït els desordres de la Fronde, moguts en gran part pels parlamentaris. En una província sospitosa de poc afecte envers l'autoritat francesa, almenys als primers temps de l'annexió, Lluís XIV necessitava un Consell Sobirà doblement dedicat al seu servei: suficientment poderós per a obrar amb eficàcia per la francesització, però insuficient per a no representar mai un perill. D'aquí l'absència de venalitat. El pretext havia estat que la venalitat era contrària a les Constitucions de Catalunya (encara que va existir però als càrrecs inferiors o per a les jurisdiccions secundàries)¹³. Per les mateixes raons, el governador de la província, que era el representant personal del rei al Consell Sobirà, amb veu deliberativa –sempre un membre de la família Noailles i que, per tant, pertanyia a l'alta aristocràcia– no assistí gairebé mai a les sessions. Fou l'intendent qui hi representà realment l'autoritat reial: al principi, amb el títol de procurador fiscal; però, a partir del 18 d'agost de 1691, hi afegí el de primer president (el primer beneficiat va ésser Ramon Trobat).

Els primers membres del Consell Sobirà van ésser catalans refugiats del Principat, excepte un rossellonès. Per una banda, això permetia –tal com ho havia demanat Ramon Trobat, en el seu Memorial a favor del manteniment del Consell Reial– d'empresar uns homes que havien ja prou demostrat ésser francesos, al temps de les seves funcions al si de la Reial Audiència o al si del Consell Reial, i que, trobant-se exclosos de totes les amnisties i de tots els perdons atorgats per Felip IV, eren exiliats als Comtats i només podien esperar alguna gràcia de la part del rei de França. Per altra, eren catalans i, per tant, podien tenir més acceptació, per part dels rossellonesos, que no pas uns eventuals llenguadocians¹⁴. A més a més, hi havia menester de gent conixedora de la llengua catalana, sols emprada als Comtats (amb el llatí, per la redacció d'algunes actes). Però, aquestes nominacions de catalans del Principat, se féu en detriment dels juristes rossellonesos i generaren moltes discrepàncies entre uns i altres.

11. S. CAUCANAS i Ph. ROSSET, *Répertoire numérique du fonds du Conseil Souverain*, Perpinyà 1991, pp. 3-4.

12. Edicte de Sant Joan de Luz. "*... unes persones capacitades i experimentades que, per la major part, havien servit en el Consell Reial que estava establert en dits països i que havien estat reconegudes fidels i dedicades al nostre servei d'ençà que han estat sotmesos a la nostra obediència...*".

13. ADPO C. 2114. *Mémoire sur quelques objets d'administration de la province de Roussillon*.

14. G. CLERC, *Recherches sur le Conseil Souverain de Roussillon (1660-1790)*, 2 vol. París 1973-1974. L'autor recorda que el primer llenguadocià, Jean-Jacques Fornier, va ésser nomenat el 1688.

Tanmateix, va resultar impossible de designar un primer president. Dos homes haurien pogut pretendre-hi: Josep Fontanella i Francesc Segarra. El primer havia representat els interessos francesos a les conferències de Münster, el 1654; el segon, havia administrat el patrimoni reial a Catalunya, estat vice-governador del Rosselló, de 1654 fins al nomenament del primer intendent, el 29 de novembre de 1660. Per tal de no agreujar ni a l'un ni a l'altre, el càrrec del primer president no fou proveït fins al 1691, quan va ésser nomenat Ramon Trobat, president d'ençà de la mort de Fontanella, el 1680, i intendent el mateix any. El 1660, doncs, Fontanella i Segarra van ésser els dos presidents: Josep Queralt, Felip Coppins, Francesc Martí i Viladamor, Isidre Prat, Ramon Trobat i Nicolau Manalt (l'únic rossellonès, oriünd de Perpinyà) eren els sis consellers; Diego de Vilaformiu, el conseller clergue; Francesc Martí i Viladamor era, a més, l'advocat general. El procurador fiscal era l'intendent (francès, ben entès) Charles Macqueron. Cal observar que només el Consell Sobirà d'Alsàcia, creat el 1658, i el de Rosselló havien d'existir fins al final de l'Antic Règim (amb els de les colònies). Encara, el de Rosselló va ésser l'únic on no hi hagué mai venalitat dels càrrecs.

Si la composició del Consell Sobirà va requerir tanta cura, és perquè la seva tasca principal era lluitar contra totes les possibles formes d'oposició i de resistència a la dominació francesa; doncs, l'assimilació "*... d'un pays réputé jusque là pour son amour farouche de l'indépendance...*" que, per tant, "*... il s'agissait de plier au joug*"¹⁵.

Tot seguit després de l'annexió van manifestar-se una sèrie d'oposicions, considerades automàticament com a traïcions i tingudes per crims de lesa majestat: eren directament de la competència del Consell Sobirà, i aquest va procedir contra els autors dels sollevaments i de les conspiracions amb una violència, bo i que fossin els seus compatriotes, que només es pot comprendre per la necessitat que tenien els consellers de donar penyores de lleialtat al seu nou senyor: en diferents ocasions s'havia dit que el Consell no procedia amb prou diligència ni zel en contra dels culpables¹⁶, i certs membres eminents, com Francesc Segarra, havien estat denunciats, per diverses raons, que van de la insubordinació a la bruixeria i fabricació de moneda falsa¹⁷. Segarra anà, personalment, a l'abadia de Sant Genís de Fontanes per investigar i procedir contra l'abat Mauro de La Rea, qui intentava lliurar Cotlliure a les forces de Felip IV; el mateix Segarra, amb el conseller Martí de Viladamor, va ésser el perseguidor dels Angelets del Vallespir i del Conflent; i, amb el conseller Prat, va menar les informacions i la repressió de les conspiracions de Vilafranca i de Perpinyà¹⁸.

També va obrar el Consell Sobirà en pro de la francesització de la província, és a dir, la seva aculturació. Lluís XIV i el seus ministres consideraven que la millor manera per acabar amb les insurreccions era de transformar completament les maneres de pensar i de comportament dels catalans dels Comtats. Per tal de realitzar aquest projecte, el primer mitjà fou la política lingüística. A França, d'ençà de la publicació de l'edecte de Villers-Cotterets, el 1539, en tots els actes oficials, administratius o judicials, només hom podia usar la llengua francesa. També hauria hagut d'ésser el cas als Comtats després de l'annexió. Tanmateix, va resultar impossible: ningú no sabia la llengua francesa, ni àdhuc els mateixos consellers del Consell Sobirà. Doncs es va seguir emprant el català: el primer discurs en francès el féu, com a fiscal, Ramon Trobat, el 1676, però va restar un fet excepcional. És

15. P. GALIBERT, *Le Conseil Souverain de Roussillon*. Perpinyà, 1904, p. 7. "*... un país famós fins aleshores pel seu amor feréstec de la seva independència...*" i que per tant "*s'havia de plegar sota el jou*".

16. Arxius de la Guerra A415, núm. 14 i núm. 22. A. MARCET: "Les conspirations de 1674 en Roussillon, Villefranche et Perpignan", in *Annales du Midi*, T. 86, núm. 118 (Jul-set. 1974).

17. ADPO C 719, C 720, C 1363.

18. A. MARCET, "Une révolte antifiscale et nationale: les Angelets du Vallespir (1663-1672)" in *Actes du 102è Congrès National des Sociétés Savantes*, Limoges 1977; *Id.*, "Les conspirations de 1674..." *op. cit.*, *id.*, *Du Roussillon et d'ailleurs: images des Temps Modernes. Une abbaye roussillonaise aux XVIIè et XVIIIè siècles*. Perpinyà, 1993.

només després del 1680 que català i francès hi van ésser utilitzats a mitges, i després de la publicació de l'edicta d'abril 1700, que prohibia definitivament l'ús del català en els actes públics, el francès sol. Els notaris escrigueren en llatí o en català fins a les acaballes del segle XVIII. El clercat predicava i feia la catequesi únicament en català, sobretot al camp; els registres parroquials van ésser redactats en català fins al 1738.

El 9 de gener de 1672, el ministre Le Tellier escrigué a l'intendent de Rosselló per fer-li saber que "... *la proposition que vous faites d'obliger les consuls de la ville de Perpignan d'établir des petites écoles pour apprendre la langue française aux enfans a esté approuvée de Sa Mag...*"¹⁹. Deu anys després, el model perpinyanès s'estengué a tota la província i el Consell Sobirà donà la seva aprovació i es veié encarregat de fer respectar les decisions reials pels batlles i cònsols que, des d'aquell moment "... *tiendront la main à ce que les enfans de chaque ville et lieu soient envoyés aux dites écoles royales et n'y souffriront aucune autre école publique... un mois après que les dites écoles royales auront esté établies*"²⁰. Va ésser amb la mateixa finalitat que el Consell va afavorir sempre el col·legi dels Jesuïtes contra la Universitat²¹.

Fins i tot el Consell Sobirà es va preocupar de la vestidura de la gent: així mateix va escriure, en un memorial presentat pel president Fontanella, que a Catalunya segurament no se permetria als refugiats del Rosselló d'anar vestits a la francesa i el representant reial respongué que "... *Sa Majesté veut et entend que tous les habitants de la ville de Perpignan, comme la capitale du pays et qui, par conséquent, doit donner l'exemple aux autres, soient dorénavant vêtus à la française*"²².

En fi, el Consell Sobirà pretenia de controlar el clercat, sobretot perquè els clergues rossellonesos eren els millors mantenidors de la llengua i els costums catalans i els mantenidors de la tradició tridentina enfront del gal·licanisme. Una carta de Josep Fontanella al Consell, enviada durant el seu sojorn a París, entre l'octubre del 1661 i el juliol del 1662, informava que el ministre Le Tellier havia demanat unes precisions sobre les relacions entre les antigues instàncies catalanes i les autoritats religioses del país arran de les immunitats eclesiàstiques i, molt especialment, sobre el fet que el Consell Sobirà havia procedit, o pretenia procedir, contra els clergues. Le Tellier considerava que el Consell ultrapassava les intencions reials, i que, per tant, havia de seguir només la manera de fer de les altres províncies²³. Poc després, un memorial de Ramon Trobat tractà principalment dels afers eclesiàstics i el rei va fer respondre en el sentit esperat: demanava que el bisbat d'Elna-Perpinyà fos sotmès a l'arquebisbat de Narbona, en comptes del de Tarragona; que se nomenés un vicari regnicola per a la Cerdanya; etc. Demanava, sobretot, que, en cas de conflicte jurisdiccional entre jutges reials i episcopals, el Consell tingués sobiranament poder decisiu, tal com feia abans el Cancellier de Catalunya, ja que no existia més dita funció, excepte quan el Consell Sobirà mateix es trobés implicat en el conflicte: aleshores, el judici se faria davant el Consell privat del rei. Els clergues culpats de crims de lesa majestat, fabricació de moneda falsa, contraban de la sal, haurien d'ésser jutjats pel Consell Sobirà, i no pels tribunals eclesiàstics, igualment que la gent sospitosa d'heretgia, puix que havia estat suprimit el tribunal de la Inquisició. Tots els clergues, fins al bisbe, haurien de prestar

19. ADPO C 720. Còpies de lletres de la Cort. "... *la proposta que feu d'obligar els cònsols de la vila de Perpinyà a establir unes escoles primàries per a ensenyar als infants la llengua francesa ha estat aprovada per Sa Maj...*".

20. ADPO C 1291. Deliberacions del 12 de gener de 1682. "*Faran de manera que els infants de cada vila i lloc siguin enviats a dites escoles reials i no permetran que hi hagi cap altra escola pública... un mes després de l'establiment de dites escoles reials*".

21. A. MARCET, *Du Roussillon et d'ailleurs...* op. cit. *L'Université de Perpignan*.

22. ADPO 2 B 90 fo. 13. "*Sa Majesté vol i entén que tots els habitants de la vila de Perpinyà, com a capital del país que, per consegüent ha de donar l'exemple a les altres, vagin d'ara endavant vestits a la francesa*".

23. ADPO 2 B 88. Lletre de Fontanella al Consell Sobirà, del 5 de maig de 1662.

jurament, al moment de la seva nominació, entre les mans del president del Consell Sobirà²⁴.

Si al principi, el Consell Sobirà va ésser creat per Lluís XIV per tal de dominar, controlar, francesitzar la nova província, ell mateix va prendre unes iniciatives que anaven de vegades més enllà que la voluntat reial. Al segle XVIII, tanmateix, la situació va canviar radicalment. No hi havia més sollevaments i la francesització havia progressat, sobretot, entre les classes benestants, com la burgesia perpinyanesa. Per altra banda, hom començava a nomenar, com a membres del Consell, gent forastera, procedent de diferents llocs de França (d'ençà del 1700, oficialment, no hi havia més el problema de la llengua). Per tant, podem considerar que aleshores s'inicia una segona etapa en la història de la institució: el seu paper específic desapareix progressivament, en canvi se precisa la seva actuació com a parlament. Això vol dir que, com els altres parlaments del reialme, entén jugar un paper cada vegada més polític, fins a criticar declaradament el poder i prendre part a tots els moviments d'oposició que havien de justificar la famosa reforma de Maupeou. Ho posava de relleu Paul Galibert quan escrivia: "*De 1660 à 1715, il (le Conseil Souverain) est l'agent docile et respectueux du pouvoir royal; de 1715 à 1789, il relève la tête et affirme bruyamment son indépendance*"²⁵.

24. ADPO 2 B 90. Memorial de Ramon Trobat i respostes donades a Fontainebleau, el 26 de juliol de 1664.

25. P. GALIBERT, *op. cit.*, p. 32. "*Del 1660 al 1715, (el consell Sobirà), és l'agent dòcil i respectuós del poder reial; del 1715 al 1789, aixeca el cap i afirma, amb molt de soroll, la seva independència*".